

Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjungos požiūris (2015 m.):

kokios savivaldos norime?

Daugkartinių diskusijų apie Lietuvos vietos savivaldos problemas vietos bendruomenių organizacijose, su nacionalinės ir vietos valdžios atstovais, mokslininkais, nagrinėjančiais savivaldos plėtros problemas, pagrindinė apibendrinanti išvada - dabartinė vietos savivaldos sistema neatitinka šiuolaikinių gyvenimo bendruomenėje sąlygų ir dalyvaujamosios demokratijos principų. LR Seimo priimamos vietos savivaldos įstatymo korekcijos yra kosmetinės ir nepasiekia keliamų tikslų. Manome, kad jau pribrendo laikas esminei vietos savivaldos reformai, kuri sudarytų sąlygas realiai savivaldai, tenkinančiai ne partinius, bet vietos bendruomenės interesus.

Kokios vietos savivaldos sistemos norėtų Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga?

Lietuvos savivaldybės yra vienos didžiausių Europos Sąjungoje, todėl vietos savivaldos neįsivaizduojame be stiprių seniūnijų ir be tiesioginių rinkimų į seniūnijų tarybas (seniūnaičių sueigas) tvarkos.

1 pasiūlymas. Įteisinti tiesioginius seniūnijų tarybų (seniūnaičių sueigos) rinkimus. Juos rengti kartu su Savivaldybių tarybų rinkimais. Kandidatais turėtų būti konkrečios seniūnijos gyventojai. Seniūnijos tarybos narių darbas taryboje turėtų būti bent minimaliai kompensuojamas. Tiesiogiai išrinktos seniūnijos tarybos nariai turėtų sudaryti daugumą savivaldybės konkursinėje komisijoje, renkančioje seniūnijos seniūną. Į seniūno kvalifikacinius reikalavimus turėtų būti įtrauktas punktas, kad kandidatas turi gyventi konkrečioje seniūnijoje ne mažiau 3 metų ir turi būti žinomas vietos bendruomenei savo gerais darbais seniūnijos teritorijoje.

2 pasiūlymas. Suteikti seniūnijoms realų ekonominį savarankiškumą. Seniūnijos kompetencijoje galėtų būti kai kurios kultūros, švietimo paslaugos, kasdienė socialinė rūpyba, aplinkosauga, vietos infrastruktūros priežiūra, kitos sutartos su savivaldybe funkcijos. Šioms funkcijoms atlikti turėtų būti skiriamas atitinkamas finansavimas. Seniūnijų biudžetai turėtų būti ne mažesni kaip 10 proc. savivaldybės biudžeto. Kol kas Lietuvoje yra tik kelios savivaldybės, kuriose seniūnijos turi pakankamą finansinį savarankiškumą bei savo biudžetą.

3 pasiūlymas. Sukurti ir įdiegti mišrios rinkimų į savivaldybių tarybas sistemą. Rinkimuose kandidatus galėtų siūlyti ne tik partijos, turėtų būti nustatytos kvotos tarp partinių sąrašų ir pagal teritorijas (seniūnijas) renkamų kandidatų. Rinkimų sistema galėtų būti panaši į Seimo rinkimų sistemą. Naujoji rinkimų į savivaldybės tarybas sistema užtikrintų, kad kiekvienos seniūnijos gyventojai turėtų savo rinktą tarybos narį, į kurį galėtų kreiptis. Dažnai partijų kartojamas teiginys, kad ne pagal partinius sąrašus išrinkti tarybos nariai dezorganizuotų tarybos darbą, mūsų nuomone, yra mitas, nes vietos bendruomenių organizacijos bei jų lyderiai ne kartą parodė, kad gali konstruktyviai susitarti ir spręsti pakankamai sudėtingas problemas.

4 pasiūlymas. Sudaryti sąlygas savivaldos institucinių modelių įvairovei, atsižvelgiant į tai, kad mūsų savivaldybės yra labai skirtingos (kaimo vietovių, didžiųjų miestų).